

О. В. КАТАН, студентка V курсу
І. Ю. КАЛМИКОВА, канд. екон. наук, доц.
(Дніпропетровський національний університет)

ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРОЕКТИ З ЕКОЛОГІЧНИМ НАВАНТАЖЕННЯМ

Наукові праці МАУП, 2003, вип. 7, с. 21–22

В Україні в результаті недбалого ставлення до навколишнього природного середовища відбувається екологічна криза, що відображається у перевищенні в декілька разів критичного рівня забрудненості довкілля та основних природних ресурсів (грунту, води, повітря). Згідно з офіційними міжнародними документами стосовно екологічного стану та рівнів забрудненості довкілля Україна класифікується як зона “екологічного лиха”, що не сприяє залученню іноземних інвестицій в економіку країни.

Найголовнішим фактором, який формує рівень екологічної безпеки у країні, є стан виробництва. Однією з основних проблем українських промислових підприємств є морально застаріле і фізично спрацьоване обладнання та устаткування, яке зумовлює інтенсивне використання енергії, води, інших природних ресурсів територій та практично неконтрольовані викиди забруднювальних речовин у всі складові довкілля. Низький технічний рівень та науково-технічна відсталість призводять промислові підприємства України до нераціонального природокористування та ресурсоспоживання, а відтак підприємства випускають неконкурентоспроможну продукцію.

Зараз українські промислові підприємства поступово змінюють своє ставлення до стану навколишнього природного середовища та починають розуміти, що дешевше здійснювати інвестиції, в яких буде врахований екологічний чинник та заходи щодо поліпшення стану навколишнього природного середовища, аніж ігнорувати цей момент і розраховуватися за екологічні помилки в майбутньому. Ретельне попереднє планування виробничої діяльності промислових підприємств

може допомогти мінімізувати і навіть уникнути забруднення та незворотних змін у довкіллі. Для вирішення питання щодо оновлення та модернізації основних виробничих фондів промислових підприємств України необхідне залучення додаткових інвестиційних коштів.

Інвестиційний проект, в якому врахований антропогенний вплив виробничої діяльності на навколишнє природне середовище, розроблений механізм раціонального природокористування та передбачені заходи щодо поліпшення стану навколишнього природного середовища, в міжнародній економіко-екологічній термінології прийнято називати інвестиційним проектом з екологічним навантаженням. При розробці таких інвестиційних проектів українськими промисловими підприємствами необхідно керуватися вимогами міжнародних стандартів серії ISO 14000, які були введені на території України як добровільні національні стандарти. Міжнародні стандарти серії ISO 14000 орієнтовані на вимогу використовувати “найкращу з доступних технологій”.

Важливою частиною розробки інвестиційного проекту є екологічний аналіз, в якому визначаються типи впливу проекту на навколишнє середовище, оцінюються всі вигоди і витрати, які будуть понесені внаслідок цього впливу, та здійснюється розробка заходів, необхідних для пом'якшення або запобігання шкоди навколишньому середовищу під час реалізації та експлуатації інвестиційного проекту.

Метою екологічного аналізу є встановлення впливу проекту на навколишнє природне середовище, оцінка всіх вигід і витрат, понесених внаслідок цього впливу, та формування заходів,

необхідних для пом'якшення або запобігання шкоди довкіллю під час здійснення проекту.

В умовах ринкової економіки одним із необхідних етапів при розробці інвестиційного проекту з екологічним навантаженням є оцінка його ефективності. При оцінці ефективності інвестиційних проектів з екологічним навантаженням повинні розраховуватися вигоди і витрати як для національного виробника і держави, так і для світового суспільства і екології загалом.

Існуючі методики оцінки ефективності інвестиційних проектів, які мають екологічні навантаження, у своїй основній частині містять розрахунок і аналіз показників ефективності інвестицій: чистого сучасного значення інвестиційного проекту (NPV) і внутрішньої норми прибутковості (IRR), але не обмежуються цим. Методики носять комплексний характер і містять аналіз фінансового стану підприємства й аналіз беззбитковості.

Але при оцінюванні ефективності інвестиційного проекту з екологічним навантаженням розраховуються не тільки фінансові показники, а й визначається вплив проекту на навколишнє природне середовище у вартісному виразі. Для вартісної оцінки наслідків проекту, а також порівняння впливу на навколишнє середовище кількох проектів доцільно використовувати експертні методи, зокрема методи ранжирування, бальної оцінки та ін.

У сучасних умовах українським промисловим підприємствам необхідно приділяти більше уваги розробці та впровадженню інвестиційних проектів з екологічним навантаженням, метою яких було б зменшення чи запобігання антропогенного впливу на навколишнє природне середовище. Але на цей час в Україні існує слабкий державний економіко-екологічний механізм, який би регулював інвестиційні процеси у сфері охорони навколишнього природного середовища.